

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

עין משפט נר מצוה

ג.

כט א מ"י פ"ג מהל' פסול' מוקדשין הלכה כ: ע ב מ"י פ"י מהלכות תמזין הלכה ו: עא ג מ"י פ"א מהל' שמירת הנפש הל' יד: עב ד מ"י פ"ו מהלכות אסורי מצוה הלכה י סגמ לאוין ט: א ה מ"י פ"ח מהלכות לולב הלכה יג:

לעזי רש"י

קול"ר (קול"ר"א). מסננת.

רבינו חננאל

זעירי וחוקיה ורי נזירי חלקן בזה. דבריהן פשוטין הן. פ"סקא שהמים והיין מגולין פסולין לגבי מצוה. ירושלמי מה טעם, דכתיב ושה אחת מן הצאן מן המאיתם ממשקה ישראל, ומבר שאריו ישראל לשחות. עד כאן מ"ס, י"ן, א"ר שבתי שנאמר המשמח אלהים ונאשירם, אם אנשים משמח אלהים כמה משמח אלהים בניסוח שנא' בקודש הסך, ואוקימנא למתני אפילו לר' נתניהו, דמתני אמתית מסננת יש בה משום גילוי בדמין שחתונה מגולה, אבל בזמן שהתחתונה מכוסה א"פ שהעליונה מגולה אין בה משום הנחש הנחש הנחש דומה לספוג וצ"ן ועומד ואינו בוקע (המרשתה) [המשמרת] בין תחתונה. לא קא שרי ר' נתניהו כי האי גוונא אלא להדיא דמשום סכנה, אבל לגבוהה רבשום גירעוהא הוא לא מפשר, וכי לית ליה הקריבהו נא לפחתך או הישא וגו'. הדרן עלך לולב וערבה החלילי חמשה וששה. זה חליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

ואי מייתי במקודשת איפסלו בלינה וזוהי חזקת הגוף והוא חזקת המצוה. הא דלא מייתי למשמע מינה דאין שיעור למים אבל קידוש שלא מדעת לא שמעין מינה וטעמא דמתני' דלא מייתי במקודשת דמאן דחוי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי שרת סבר לדעת שיקדשו כלי ניתנו צו מלתמוול וכיון דאין שיעור למים קדשו הכלי וקא חוי דנמסכי להו ש"מ אין לינה מועיל וסע נפקים ונפקא מינה חורבה: ר' ינאי אמר. אפילו תימא יש שיעור למים ואפ"ה נפק מינה חורבה: גויה שמה יאמרו לקידוש ידים ורגלים. לכהן גדול מלאוס וקדשו ככלי שאין מקדשים ידים ורגלים אלא זמים מקדשים דומיא דכיור שנמשח בשמן המשחה ומקדש את ממינו וסע לקידוש ידים ורגלים ואף קמון של זהב שהיו עושין לכבודו של כ"ג לקדש הימנו ידיו ורגליו כדאמר' בסדר יומא פ' טרף בקלפי (דף מג:). מקודש היה ואמי למימר הכה לקידוש ידים ורגלים מלאוס ולית להו שיעורא שאפי' הוה ק' לוגין ראויין הם לכלי ומקדשו וחי חוי דנמסכי להו אמר אין לינה מועילת בנכסים: ואמאי. מים מגולין פסולין: לעזניהו במסננת. קול"ר"י בלע"ז מסננת שמסננין בה קודשיון כמו שעושין בעלי חיות שתלוי כמין כברה וכו אצקת רוכל ויין ותמתייה כלי הקודשיון מסתמן לתוכו: יש צו משום גילוי. אם הניחו שלא שמירה כשיעור שהיית גילוי המפורש כהכל שוחטין (פולין י). כדי שיא' נחש מתחת און כלי ויסתה ויחזור לחורו ואסורה בשמיה: הספסוגה. כלי התחמוץ:

ואי מייתי במקודשת איפסילו להו בלינה חזקיה אמר (א"כ) כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה שמוא יאמרו לדעת נתקדשו א"ר ינאי א"ר יורא אפילו תימא יביש שיעור למים וכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה שמוא יאמרו לקידוש ידים ורגלים מלאין: נשכבה או נתגלתה כו': ואמאי לעיבוי במסננת לימא מתני' דלא כר' נחמיה (ד) דתניא (א) במסנת יש בו משום גילוי אמר רבי נחמיה אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן שהתחתונה מכוסה א"פ שהעליונה מגולה אין בה משום גילוי מפני שארם נחש דומה לספוג צף ועומד במקומו אפילו תימא רבי נחמיה אימר דאמר ר' נחמיה להדיא אבל לגבוה מי אמר ולית ליה לרבי נחמיה הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אמר ה' צבאות:

הדרן עלך לולב וערבה

החלילי חמשה וששה זהו החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב: גמ'

המוצא מקדש (שס דף פח). דכלי שרת אין מקדשין אלא מתוך ואין מקדשין אלא מצפנים אבל קשה מפ"ק דמנחות (דף טו. וס) דפליגי בצללה חוץ לחומת עזרה דריש לקיש אמר כשירה דמדכונה לא צעיא פנים נמי לא צעיא ור' יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתו בכלי נהי דכהונה לא צעיא פנים מיהא צעיא אלמא צפנים מתקדשו ואפ"ה לא מיפסלא ציורא וכן משמע צפ' התכלת (שס מ). דלמחר רב ששת הני תנאי כרבי סבירא להו דלמחר שחיטה מקדשה פ"י דאיפסלא ציורא ובסוף (א) שמעתי (דף מט.) קאמר הא דלא כרבי דאי כרבי כיון דלמחר שחיטה מקדשא דפריק להו היכא אי אצראי איפסלי ציורא משמע דוקא משום דשחיטה מקדשא הוא מיפסל ציורא הא לאו הכי לא אע"ג דרבי אית ליה תנור מקדש במנחות פרק רבי ישמעאל (דף עב:) מיהו יש לדחות דצאין עם הזבח שאני דהא נככים הבאים עם הזבח לא מיפסלי בלינה אלא בשחיטת הזבח כדאמר זעירי בפרק התודה (מנחות עט.) ואלו צפני עלמן תנן במס' מעילה (דף י.) קידשו בכלי נפסלו בלינה ועוד יש לדקדק מהנהו דתנן פרק שני דמעילה (שס קדש י) הוכשרו ליפסל בטבול יוס ובמחוסר כפורים וצ"ל אלא בשביל ניסוח המים ליה אידי דלא תני ליה גבי שמי הלחם ולחם הפנים ומנחות לא תני ליה דכניהו והא דאמרין צפ' כל שעה (פסחים לו.) גבי לישה דמנחות נהי דצריזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא הוא דדרך לעשותה במקום זריזין ויאיאה דקידוש ידים ורגלים לאו משום פסול יוצא הוא אלא כדקאמרין התם כיון דפריש אסוחי אסח דעמיה והא דלייק פרק שמי הלחם (מנחות נה:) אמרת לישתן ועריכתן מבחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה וכן בסוף כל המנחות בזהות מזה (שס קב.) דדריש ר' שמעון תנור תנור שמי פעמים שמהא אפיתן בתנור ושיאה הקדשין בתנור ופריך מהא דתנן ר"ש אומר לעולם היו רגיל לומר שמי הלחם ולחם הפנים כשירות בעזרה וכשירות אבי פגי לאו משום דאי מקדשא הוי מיפסלי ציורא אלא משום דדבר מכוער הוא להוציא דבר לחוץ שנתקדש וא"ת כיון דבדקדושת כלי לא מיפסלו ציורא מנחת כהנים וחציתי כהן גדול דלית בהו קמיה ונככים הבאים צפני ענמן אימת מיפסלי ציורא וי"ל דהאי דבדקדושת מועיל קידוש כלי דכותיה אמרינן בסוף ג"ש בוצחים (דף מה:) יש לו מתירים משקרבו מתיריו אין לו מתירין משקדשו בכלי ואם תאמר לפי מה שפירש' דכלי שרת אין מקדשין אלא צפנים אס כן אכתי מיקשי לן וייתי במקודשת ולא יכניסום בעזרה עד לאחר עמוד השחר כדי שלא יפסלו בלינה וי"ל דאי"כ מה יועיל שמהא מקודשת ועוד דדבר מכוער הוא להשהותם כל כך בכלי שרת בחוץ:

חזקיה אמר ב"י שרת אין מקדשין ש"א מדעת. תימא דצפ' התודה (מנחות עט:) פליגי בתודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ומסיק אב"י דפליגי בכלי שרת מקדשין שלא מדעת חזקיה סבר מקדשין וכמו כן קשיא דרבי יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא קאמר התם דכ"ע כלי שרת מקדשין שלא מדעת ובפ"ק דמנחות (דף ו.) וס) גבי קמיאת פסולין דתיני לא שנו אלא קמץ אבל קידש פסל ופריך וכי מתדה ליה לקומץ לדוכתיה ליקדש וליפסול א"ר יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת אמר ר' יוחנן איכא לשנויי שאני מותר דמתוך שמקדש מ' מתוך פ' מדעת מקדש נמי שלא מדעת אבל מן קשה שאין שיעור למים ואפ"ה אין מקדשין שלא מדעת וי"ל דשאני הכה שלא צומן הוא אע"ג דאמרין בסוף שמי הלחם (שס ק.) דכלי שרת מקדשין שלא צומנו מ"מ גרע שלא צומנן מצומנן לענין שלא מדעת:

הדרן עלך לולב וערבה

החלילי. הא דלא קמני כי"ד יוס טוב שחל להיות בשבת חלילי ששה וצבאר כל הימים חמשה כדלעיל בפרק לולב (דף מג:) משום דבעי למיסתך ולמימר חליל של בית השואבה דלייק מינה בגמרא האי הוא דלא דמי הא דקרצן דחי: שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתקן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין דפ' משילין (גי' דף לו.) וקיי"ל דאין שבת במקדש בית השואבה שאני כדאמרין בגמרא דלינה אלא משום שמה ימירה:

ואי מייתי במקודשת איפסלו בלינה וזוהי חזקת הגוף והוא חזקת המצוה. הא דלא מייתי למשמע מינה דאין שיעור למים אבל קידוש שלא מדעת לא שמעין מינה וטעמא דמתני' דלא מייתי במקודשת דמאן דחוי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי שרת סבר לדעת שיקדשו כלי ניתנו צו מלתמוול וכיון דאין שיעור למים קדשו הכלי וקא חוי דנמסכי להו ש"מ אין לינה מועיל וסע נפקים ונפקא מינה חורבה: ר' ינאי אמר. אפילו תימא יש שיעור למים ואפ"ה נפק מינה חורבה: גויה שמה יאמרו לקידוש ידים ורגלים. לכהן גדול מלאוס וקדשו ככלי שאין מקדשים ידים ורגלים אלא זמים מקדשים דומיא דכיור שנמשח בשמן המשחה ומקדש את ממינו וסע לקידוש ידים ורגלים ואף קמון של זהב שהיו עושין לכבודו של כ"ג לקדש הימנו ידיו ורגליו כדאמר' בסדר יומא פ' טרף בקלפי (דף מג:). מקודש היה ואמי למימר הכה לקידוש ידים ורגלים מלאוס ולית להו שיעורא שאפי' הוה ק' לוגין ראויין הם לכלי ומקדשו וחי חוי דנמסכי להו אמר אין לינה מועילת בנכסים: ואמאי. מים מגולין פסולין: לעזניהו במסננת. קול"ר"י בלע"ז מסננת שמסננין בה קודשיון כמו שעושין בעלי חיות שתלוי כמין כברה וכו אצקת רוכל ויין ותמתייה כלי הקודשיון מסתמן לתוכו: יש צו משום גילוי. אם הניחו שלא שמירה כשיעור שהיית גילוי המפורש כהכל שוחטין (פולין י). כדי שיא' נחש מתחת און כלי ויסתה ויחזור לחורו ואסורה בשמיה: הספסוגה. כלי התחמוץ:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וחי מייתי וחי דלא בעי כהן ובגדי כהונה: (ב) בא"ד כדכ"ך כל הקדשים בכלי הנפסלים: (ג) בא"ד דאיפסלא ציורא ובסוף ההיא שמתעא קאמ': (ד) בא"ד קדשין בכלי הוכשרו וכו' יוצא הוא דהא יצאמה כיון דמסע אבל יצאמה כיון דמסע וכו' אלמא מדת יבש לא נתקדשה ואפיתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה וכן בסוף כל המנחות:

מוסף רש"י

כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת. שהטוט כהן לר' שמונה לשם כך (טוה יד.). מסננת. כלי על גבי כלי ונתנין ששמים בתוך העליון והוא ככברה והיו מסתמן מאלו יש בה משום גילוי. לר' נסוחו העליון כדי שלא יסתה בו נחש, ואף על פי שהיו מסתמן והיון חייטין שמה יעבור הארס עם היין לתוך הכלי וכל שכן בשמהמתן מגולה (ב"ק עט:). הדרן עלך לולב וערבה

החלילי חמשה וששה

פעמים שהוא ששה ימים פעמים חמשה: וזהו חלילי. שהיו מחללין לרבות שמה לביט השואבה דמפרש במתני' (י) בית השואבה. כל שמה זו אינה אלא בשביל ניסוח המים כדמפרש [ע"ז] ושזבחת מים בששון: שאינו דוחה כו'. הלכך חל"ט להיות בשבת פשו להו ששה חולו של מועד נמלא חלילי ששה חל"ט בחול הוה להו תרי יומי שבת וי"ע דלא דמי להו (שבת) פשו להו חמשה: גמ'

הדרן עלך לולב וערבה

החלילי. הא דלא קמני כי"ד יוס טוב שחל להיות בשבת חלילי ששה וצבאר כל הימים חמשה כדלעיל בפרק לולב (דף מג:) משום דבעי למיסתך ולמימר חליל של בית השואבה דלייק מינה בגמרא האי הוא דלא דמי הא דקרצן דחי: שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתקן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין דפ' משילין (גי' דף לו.) וקיי"ל דאין שבת במקדש בית השואבה שאני כדאמרין בגמרא דלינה אלא משום שמה ימירה: